

השלמה ל-5 יחידות לימוד –

הנחיות והבהרות

ברמת ההגברה, כל הנבחנים האינטרניים, האקסטרניים ונבחני המשנה הנבחנים במסגרת הרפורמה (70% – 30%), חייבים לצבור בסה"כ 5 יחידות לימוד, על פי הפירוט הבא:

נבחנים אינטרניים, ייבחנו על שאלונים שונים

שאלון מספר 008-381 – שתי יחידות לימוד

שאלון מספר 008-383 – יחידה אחת פנימית. (יחידה 3 - נושא בית ספרי)

[קישור לדף תכנון יחידה 3](#)

[קישור לדו"ח ביצוע יחידה 3](#)

[קישור לטופס אישור היבחנות בשאלון מפמ"ר](#)

נבחנים אקסטרניים, ייבחנו על שני שאלונים שונים:

שאלון מספר 008-381 – שתי יחידות לימוד

שאלון מספר 008-382 – יחידת לימוד אחת (נושא המשפחה בראי הספרות)

שימו לב, פרטים על תכנית הלימודים לשאלונים הנ"ל ראו בהמשך.

נושאי הלימוד לבחינה בספרות

2 יחידות לימוד, בהיקף של 70%

מתכנה"ל – לקראת השלמה ל-5 יח"ל

שאלון מספר 008-381

פירוט בחינות הבגרות לנבחנים (יחידות רביעית-חמישית) – במסגרת ה-70%.

נושאי הלימוד לבחינות הבגרות (70%)

נושאי הלימוד המפורטים להלן הם בהיקף של 2 יחידות לימוד ומהווים המשך והשלמה לנושאי הלימוד המפורטים ב-2 יחידות לימוד הבסיס, ביחד עם 1 יחידה נוספת (במסגרת 30%) סה"כ – 5 יחידות לימוד.

$$(5=2+2+1)$$

1. מבנה תוכנית הלימודים

קבוצות	פרקים
1. נובלות, דרמה (קומדיה של שייקספיר או דרמה מודרנית) 2. האודיסאה, דון קיחוטה, שלוש קבוצות של שירים	א. מבחר יצירות מספרות העולם ב. נושאים בין-ז'אנריים (יש ללמוד אחד מהנושאים הבאים) : 1. להיות יהודי, להיות ישראלי – קולות וזהויות 2. ספרות בעקבות השואה 3. התבגרות בראי הספרות 4. בכול צופייה והכול צפוי בה – סוגיות ארספואטיות 5. לא הכול ראליסטי... – מן המיתולוגי אל הפנטסטי 6. נשיות וגבריות – ייצוגי מיגדר בספרות
- שירה - סיפורת - רומאן ונובלה - דרמה	

2. מבנה הבחינה

משך הבחינה: שלוש שעות.

ב. מבנה הבחינה: בבחינה שני פרקים – פרק ראשון: 'מבחר יצירות מספרות העולם' (יחידה רביעית). פרק שני: 'נושאים בין-ז'אנרים' (יחידה חמישית).

ג. בפרק 'מבחר יצירות מספרות העולם', יענה הנבחן על שלוש שאלות: שאלה על יצירה ארוכה (נובלה, או מחזה) ושתי שאלות על יצירות קצרות (שירים מתורגמים, פרק מ'אודיסאה', שני פרקים מ'דון קיחוטה'). **אין חובת ייצוג של כל הז'אנרים דלעיל בבחינה.**

ד. בפרק 'נושאים בין-ז'אנרים' יענה הנבחן על שאלה אחת מתוך שתיים, בנושא שלמד. בתשובה לשאלה יידרש הנבחן להתייחס ליותר מיצירה אחת.

ה. בסך הכל יענה הנבחן על השאלות בשני פרקים, בהתאם להנחיות בכל אחד מן הפרקים. הניקוד לשני הפרקים זהה, ועומד על 50 נקודות. ($100=50 \times 2$)

3. נושאי הלימוד

פרק א – מבחר יצירות מספרות העולם

קבוצה ראשונה

נובלות

יש ללמוד שתי נובלות מבין הנובלות האלה:

- גוגול ולדימיר: האף (סיפורים פטרבורגיים, הקיבוץ המאוחד וסימן קריאה, 1992)
- טולסטוי לב ניקולאייביץ': מות איוון איליץ' (דביר, תשמ"ז; הקיבוץ המאוחד, 1999)
- פון קלייסט היינריך: מיכאל קולהאס (בבל, תשס"ב, 2002)
- קפקא פרנץ: הגלגול (רופא כפרי, עם עובד, תש"ס, 2000)

דרמה

יש ללמוד מחזה אחד בלבד – קומדיה של שייקספיר או דרמה מודרנית:

- א. קומדיות של שייקספיר: חלום ליל קיץ (מוסד ביאליק, 1964; ספרית פועלים, 1988; כטוב בעיניכם (דביר, 1990); מהומה רבה על לא דבר (דביר, 1988)
- ב. דרמות מודרניות: בקט סמואל: מחכים לגודו (אדם, 1985); ברכט ברטולד: אמא קוראז' (עם עובד, 1986); יונסקו יוג'ין: הכיסאות (אור-עם, 1982)

קבוצה שנייה

הומרוס

יש ללמוד פרק אחד מתוך **האודיסאה** – פנלופה מכירה את אודיסאוס (**האודיסאה**, ספר 23, תרגום לפרוזה מאת אהוביה כהנא, כתר, 1996; אפשר לשלב גם קטעים נבחרים מתוך תרגומו של שאול טשרניחובסקי, שיר 23, עם עובד, 1987).

סרוונטס מיגל דה

יש ללמוד שני פרקים מתוך **דון קיחוטה** – פרק ח ופרק נוסף על-פי בחירה (הקיבוץ המאוחד, 1994).

שירה

יש ללמוד **שישה שירים** – שני שירים מכל קבוצה:

הערה: השירים המסומנים ב-* מופיעים באנתולוגיה הנשיקה מבעד למטפחת (בעריכת אשר רייך, עם עובד). השירים המסומנים ב-^ נכללים בתקליטור **שירים בתערוכה** (בהפקת ת"ל ומטח, 1999). הטקסט שיופיע בשאלון הבחינה הוא התרגום הראשון שמצוין ליד שם השיר.

א. **אדוניס (עלי אחמד סעייד אסבר):** ראשית הידידות (תרגום: רגולנט שמואל, **בלהט החרב המתהפכת**, עין, 1994)

גלטשטיין יעקב: בלדה (תרגום: הרשב בנימין, **שירה מודרנית**, עם עובד, 1992)

גתה וולפגאנג: שיר לילה של נודד* (תרגום: אור אמיר והירשפלד אריאל: מוסף הארץ לספרות. תרגומים נוספים: טשרניחובסקי שאול: **כל השירים**; אבי-שאול מרדכי: **מבחר שירים**, ספרית פועלים, 1986; פלס ישעיהו: **מאזניים**, יולי 1988)

יוז טד: ירח מלא ופרידה הקטנה* (תרגום: זנדבנק שמעון, **אנתולוגיה אנגלית**, שוקן, 1992. תרגומים נוספים: מסג סבינה: **שועל המחשבה**, שוקן, 1996; אייג ז'אקוב אליעזרה: **מאזניים**, נובמבר 1989; לעאל איריס: **מאזניים**, נובמבר 1989; סגל אורה: **מאזניים**, נובמבר 1989)

לסקר-שילר אלזה: פרידה^ (תרגום: עמיחי יהודה, **שירים**, עקד, 1969)

שייקספיר ויליאם: סונט 130*^ (תרגום: אור אמיר והירשפלד אריאל, **הנשיקה מבעד למטפחת**, עם עובד, 2001. תרגום נוסף: **ויזלטיר מאיר: פגימות**, סימן קריאה; 1979)

ב. **ברכט ברטולד:** גנרל הטנק שלך^ (תרגום: הרשב בנימין, **גלות המשוררים**, הקיבוץ המאוחד, 1978)

ג'ובראן חליל ג'ובראן: הילדים^ (תרגום: נועה זאלוד, **הנביא**, מודן, 1980)

היינה היינריך: האורן הבודד (תרגום: פרידמן שמואל: **מבחר תרגומים**, פרידמן, 1986; תרגומים נוספים: שדה פנחס: אהבה – **אנתולוגיה משירת העולם**, שוקן, 1989; טנאי שלמה: **ייסורים וחיוכים**

– מבחר שירי היינה, רשפים, 1995; רינג ישראל: **זרכים להבנת השירה**, ספרית פועלים, 1965; אוריאל גילה, **לקט משירת העולם**, 1987)

מאנגר איציק: אהבה^א (תרגום: מלצר שמשון, **שיר בלדה סיפור**, הוצאת י"ל פרץ, 1962)

פו אדגר אלן: אנבל-לי*^א (תרגום: זיבוטינסקי זאב, **שירים ותרגומים**, תש"ז)

פרוסט רוברט: אש וכפור* (תרגום: ליטוין רינה, המוסף הספרותי של **מעריב**, 12.4.63. תרגומים נוספים: אבינועם ראובן: **מבחר שירת אמריקה**, עם עובד, 1953; אלעד פנחס: **הארץ**, המוסף הספרותי, 1.2.63; שביט עוזי: **מבפנים**, מאי-יוני, 1973; דור משה: **מעריב**, 3.3.1961; שתל שמואל: **משא**, עיתון למרחב, 8.2.63)

שימבורסקה ויסלבה: שמחת הכתיבה (תרגום: וייכרט רפי, **אטלנטיס**, עכשיו, 1993)

ג. **אחמטובה אנה**: שיר הפגישה האחרונה* (תרגום: הרשב בנימין: **שירה מודרנית**, עם עובד, 1992.

תרגומים נוספים: רחל, **שירת רחל**, דבר; זוסמן עזרא: **שירי אנה אחמטובה**, דבר, 1970; קריקסונוב פטר: **הארץ**, המוסף הספרותי, 7.6.96; דיקמן עמינדב: **הארץ**, המוסף הספרותי, 7.6.96)

בודלר שארל: מקבילות (תרגום: הרשב בנימין: **שירה מודרנית**, עם עובד, 1992; וכן זיקות, תרגום: מנור דורי **פרחי הרע**, הקיבוץ המאוחד, 1993; וכן היענויות, תרגום: צור ראובן, **החליל והקוקיה**, הקיבוץ המאוחד, 1993)

בלייק ויליאם: הנמר* [טיגריס] (תרגום: מנור דורי: **א"ב**, 1993.

תרגומים נוספים: אבינועם ראובן, **מבחר שירת אנגליה**, מסדה, תשט"ז; רייכמן חנניה: **משירת העולם**, שרברק, 1964; ש' שלום: **תרגומים**, יבנה, 1967; יעוז קסט איתמר: **כתב בגביש**, עקד)

ויטמן וולט: קברניט שלי! רב החובל* (תרגום: בן נחום יונתן, **דבר**, 6.1.95. תרגומים נוספים: אבינועם ראובן: **מבחר שירת אמריקה**, עם עובד, 1953; הלקין שמעון: **עלי עשב**, ספרית פועלים, 1952)

פֶּטְרַאָרְקָה פֶּרְנַנְדֵּסְקוֹ: סונט ד' מתוך "מותה של הגבירה לאורה" (תרגום: גולדברג לאה, **קולות רחוקים וקרובים**, ספרית פועלים, 1975)

רילקה ריינר-מריה: יום סתיו* (תרגום: זנדבנק שמעון: **הגרזן הפורח**, כתר, 1987.

תרגומים נוספים: ברודצקי עדה: **ריינה מריה רילקה, זרכו של משורר**, כרמל, 1994; שביט עוזי: **עכשיו**, 1993, זינגר משה: **באור חיפשוך מלאכים רבים**, זמורה ביתן, 1987; גולדברג לאה: **קולות רחוקים וקרובים**, ספרית פועלים, 1975)

הערה לרשימת השירים

השוואת התרגום הראשון, המצוין לצד כל אחד מהשירים, לתרגומים נוספים המופיעים לעיל, יכולה להעשיר את העיסוק בשירים ולהעמיק את הבנת הזיקה שבין תרגום לפרשנות. אם הדבר אפשרי, רצוי להשוות את התרגום למקור.

הטקסט שיופיע בשאלון הבחינה הוא התרגום הראשון שמצוין ליד שם השיר.

פרק ב – נושאים בין-ז'אנריים

יש ללמוד נושא אחד מבין הנושאים האלה:

- א. [להיות יהודי, להיות ישראלי – קולות וזהויות](#)
- ב. [ספרות בעקבות השואה](#)
- ג. [התבגרות בראי הספרות](#)
- ד. [בכול צופייה והכול צפוי בה – סוגיות ארספואטיות](#)
- ה. [לא הכול ראליסטי – מן המיתולוגי אל הפנטסטי](#)
- ו. [נשיות וגבריות – ייצוגי מיגדר בספרות](#)

נושא א: להיות יהודי, להיות ישראלי – קולות וזהויות

הספרות העברית בדורות האחרונים שימשה, ובמידה רבה עדיין משמשת, זירה שבה נבחנות שאלות הנוגעות להיבטים שונים של ההווה היהודית והישראלית. הנושא, כפי שמרמזת כותרתו, מעלה לדיון סוגיות של זהות אישית וקיבוצית כגון אלה:

- * **יהודי וישראלי:** כיצד מבטאות יצירות ספרות, שנכתבו בתקופות שונות, את היחסים בין שתי הגדרות הזהות 'יהודי' ו'ישראלי'? היחסים יכולים להיות יחסים של המשכיות, של ניגוד ושל סינתזה. כיצד מיוצגת ביצירות ההווה הארץ-ישראלית מול הוויית הגולה?
- * **'צברים' ועולים:** שורשיות והשתרשות. כיצד באים לידי ביטוי הזיקה לנופי הארץ ו'כאב שתי המולדות' ביצירותיהם של יוצרים עולים וביצירותיהם של ילדי הארץ בתקופות שונות?
- * **החברה הישראלית:** תפיסת 'כור ההיתוך' מול מציאות רב-תרבותית; ה'אנחנו' מול ה'אני'. כיצד באים מתחים אידאולוגיים, בין-דוריים ובין-עדתיים לידי ביטוי ביצירות ספרות מנקודות תצפית שונות ועל רקע תמורות חברתיות ותרבותיות?
- * **אדמת מריבה:** יחסי יהודים-ערבים. איך משתקף הסכסוך היהודי-ערבי ביצירות ספרות בתקופות שונות? אילו דימויים, רווחים יותר ופחות, מיוחסים לערבים כ'אחרים' בספרות העברית? כיצד מבטאים יוצרים ערבים ישראלים את זהותם התרבותית והלאומית?

במסגרת הנושא יילמדו רומאן אחד, ארבעה סיפורים, חמישה שירים ומחזה אחד, כמפורט להלן.
בנוסף:

במסגרת ההרחבה יילמדו יצירות נוספות לפחות משתי סוגות יפורט בהמשך.

רומאן

יש ללמוד רומאן אחד מבין הרומאנים האלה:

אפלפלד אהרן: **מכוות האור** (הקיבוץ המאוחד, תש"מ)

בר טוב חנוך: **של מי אתה ילד?** (עם עובד, 1970)

יהושע א"ב: **גירושים מאוחרים** (הקיבוץ המאוחד, תשמ"ב)

מיכאל סמי: **חסות** (עם עובד, תשל"ז)

נבו אשכול: **ארבעה בתים וגעגוע** (זמורה ביתן, 2004)

עגנון ש"י: **תמול שלשום**

שילה שרה: **שום גמדים לא יבואו** (עם עובד, 2005)

שלו מאיר: **רומאן רוסי** (עם עובד, תשמ"ח)

סיפור קצר

יש ללמוד ארבעה סיפורים מבין הסיפורים הבאים:

ברנר חיים יוסף: **עצבים (בין מים למים. עצבים. המוצא. עוולה, הקיבוץ המאוחד, תש"מ)**

הזז חיים: **הדרשה (סיפורים נבחרים, דביר, תשל"ז)**

הראבן שולמית: **העד (בדידות, עם עובד, תשמ"ב)**

יהושע א"ב: **מול היערות; בתחילת קיץ 1970 (כל הסיפורים, הקיבוץ המאוחד, 1993)**

כנפני ע'סאם: ארץ התפוזים העצובים (מקום על פני האדמה, ון-ליר, תש"מ)

ס' יזהר: **השבוי (שבעה סיפורים, הקיבוץ המאוחד, תשל"א)**

סמילנסקי משה: **לטיפה (בני ערב, חלק א, דביר, תשכ"ד)**

עוז עמוס: **דרך הרוח (ארצות התן, עם עובד, 1989)**

תמוז בנימין: **חולות הזהב (חולות הזהב, כתר, 1987)**

שירה

יש ללמוד חמישה שירים מבין השירים האלה:

אדף שמעון: **שדרות (המונולוג של איקרוס, גוונים, 1997)**

אלתרמן נתן: **מקרה פעוט (הטור השביעי, כרך א, הקיבוץ המאוחד)**

ביטון ארז: **שיר זהרה אלפסיה (ציפור בין יבשות, הקיבוץ המאוחד, 1990)**

בנאי פרץ: **נעילה (יפעת ולא משהו אחר, ספרית פועלים, 1982)**

גולדברג לאה: **תל-אביב 1935 (עם הלילה הזה, ספרית פועלים, 1971)**

גורי חיים: **ירושה; חשבון עובר (השירים, כרך ב, הקיבוץ המאוחד, 1998)**

גרינברג אורי צבי: **רק זה שאהב (ציונים ד בתוך: כל כתביו, כרך ג, מוסד ביאליק, 1998)**

חייק יואב: **כרטיס ביקור (עיגול לפניים עיגול, ספרית פועלים, 1979)**

יונתן נתן: **היה לנו הכול; לאן היינו הולכים (שירים על אדמה ומים, ספרית פועלים, 1993)**

סומק רוני: חוואגיה ביאליק (גן עדן לאורז, זמורה ביתן, 1996)
סיון אריה: עפר מארץ ישראל; מוות חיים לשון (כף הקלע, הקיבוץ המאוחד, 1989)
עמיחי יהודה: אני רוצה למות על מיטתי; והגירת הוריי; לאם (שירים 1948–1962, שוקן, 1977)
עריידי נעים: פעם אדבר (איך אפשר לאהוב, עקד, 1972)
ראב אסתר: לפי עם טללֶדָה, מולֶדֶת; לאב (כל השירים, זמורה ביתן, 1994)
רביקוביץ' דליה: רחיפה בגובה נמוך (כל השירים עד כה, הקיבוץ המאוחד, 1995)
רחל: הוי ארצי הורתי; אל ארצי (שירת רחל, דבר, 1977)
שמאס אנטון: דיוקן (שירה צעירה, אנתולוגיה, עקד, 1980)
רביקוביץ' דליה: רחיפה בגובה נמוך (כל השירים עד כה, הקיבוץ המאוחד, 1995)

דרמה

יש ללמוד מחזה אחד מן המחזות האלה:
בר-יוסף יוסף: בוצ'ה (אנשים קשים – ארבעה מחזות, עם עובד, 1986)
הורוביץ דני: צ'רלי קצ'רלי (אור-עם, 1992)
יהושע א"ב: לילה במאי (שוקן, 1974)
מוסינזון יגאל: בערבות הנגב (אור-עם, 1989); קזבלן (מרכז ישראלי לדרמה, תש"ך)
מזי"א עדנה: המורדים (אור-עם, 1999)
רז אברהם: ליל העצמאות של מר שפי (הקיבוץ המאוחד, 1976)
שמיר משה: הוא הלך בשדות (אור-עם, 1989)

הרחבה:

במסגרת ההרחבה יילמדו יצירות נוספות לפחות משתי סוגות להלן:

רומאן - הרחבה

הרחבה - יש ללמוד רומאן אחד מבין הרומאנים האלה:
בלס שמעון: המעברה (עם עובד, תשכ"ד)
הנדל יהודית: רחוב המדרגות (הקיבוץ המאוחד, 1998)
סוויסה אלברט: עקוד (הקיבוץ המאוחד, 1990)
עוז עמוס: מנוחה נכונה (עם עובד, תשמ"ב)
שמיר משה: פרקי אליק (עם עובד, תשל"ג)

סיפור קצר - הרחבה

הרחבה - יש ללמוד שני סיפורים מבין הסיפורים האלה:
אורפז יצחק: על חודו של כדור (עשב פרא, הקיבוץ המאוחד, 1979)

אלמוג רות: סוסים (תיקון אמנותי, כתר, 1993)
הזז חיים: רחמים (סיפורים נבחרים, דביר, תשל"ז)
הנדל יהודית: זיכרונו נפגע (אנשים אחרים הם, הקיבוץ המאוחד, 2001)
ליברכט סביון: חדר על הגג (תפוחים מן המדבר, כתר, 1986)
מגן מירה: גרברות בחצי המחיר (אל תכה בקיר, הקיבוץ המאוחד, תשנ"ז)
עוז עמוס: נוודים וצפע (ארצות התן, עם עובד, 1989)
קמחי אלונה: ליקוי ירח (אני אנסטסיה, כתר, 1996)

רשימות ומסות - הרחבה

אדף שמעון: לא ידעתי שכל זה שלי (פנים, 11 סתיו 1999)
אחד העם: חיקוי והתבוללות (על פרשת דרכים, דביר, תשכ"ח)
איסקובה אנה: דג הזהב והמדינה היהודית (אלפיים, 16 עם עובד, 1998)
בן עזר אהוד: במולדת הגעגועים המנוגדים (מסת מבוא לספר), (זמורה ביתן, תשנ"ב)
ברטוב חנוך: אני לא הצבר המיתולוגי (אני לא הצבר המיתולוגי, עם עובד, תשנ"ה)
יהושע אברהם ב': אני ישראלי; בחיפוש אחר הזמן הספרדי האבוד (הקיר וההר, זמורה ביתן, תשמ"ט)
כהנוב ז'קלין: שובר גלים (ממזרח שמש, הדר, 1978; מסה ועיון בספרות העברית, דביר, 1982)
עוז עמוס: העגלה המלאה והעגלה הריקה (ממורדות הלבנון, עם עובד, תשמ"ח)

קולנוע ישראלי - הרחבה

אזולאי הספרי חנה: שחור, 1994
ארוך יונתן: חיוך הגדי, 1986
בוקאי רפי: אוואנטי פופולו, 1986
ברבש אורי: מאחורי הסורגים, 1984
זוהר אורי: לול, 1988
ישורון יצחק (צפל): נועה בת שבע עשרה, 1982
לביא טליה: אפס ביחסי אנוש, 2014
מילוא יוסף: הוא הלך בשדות, 1967
נאמן ג'אד יהודה: מסע אלונקות, 1977
נשר אבי: פעם הייתי, 2010
פולמן ארי: ואלס עם בשיר, 2008
קישון אפרים: סאלח שבת, 1964
שאול דרור: אדמה משוגעת, 2005
שור רנן: בלוז לחופש הגדול, 1987
שילה שמואל, מרון עמרי: עתליה, 1984
שני ירון וסכנדר קובטי: עג'מי, 2009

ביבליוגרפיה לקולנוע

- בורשטיין יגאל : פנים כשדה קרב (הקיבוץ המאוחד, 1990)
- גרץ נורית : סיפור מהסרטים - סיפורת ישראלית ועיבודה לקולנוע (האוניברסיטה הפתוחה, 1993)
- פרידמן אריאל : על הקולנוע הישראלי בשנות ה-60 עד ה-90 (הטלוויזיה החינוכית, 1998)
- שוחט אלה : הקולנוע הישראלי - היסטוריה ואידאולוגיה (ברירות, 1991)
- שניצר מאיר : הקולנוע הישראלי (כינרת, 1994)

נושא ב: ספרות בעקבות השואה

ביצירות העוסקות בשואה באים לידי ביטוי נושאים כגון אלה :

- * התמוטטות העולם הישן, אבדן הבית והמשפחה
- * החיים בגטו והחיים במחנות
- * אבדן הילדות והתבגרות בצל השואה
- * גילויים של גבורה ומאבק על שמירת צלם אנוש
- * השחרור – האם ייתכן שחרור אמיתי? זיכרון ושכחה
- * המפגש של הניצולים עם בני היישוב בארץ אחרי שנות המלחמה
- * חוויותיהם של ילדי הניצולים שגדלו בצל השואה שעברו הוריהם

בעיית הייצוג של חוויית השואה באמצעים ספרותיים-אסתטיים: אדורנו, פילוסוף וסוציולוג גרמני, בן לאב יהודי, הטיל ספק באפשרות לכתוב ספרות לאחר השואה. ובכל זאת ספרים רבים נכתבו ונכתבים על השואה ובעקבותיה. כיצד, ובאילו כלים, מתמודדת השפה האנושית עם תופעת השואה? מהם ההבדלים בין ספרות יפה ובין עדות ותיעוד? בין איפוק לזעקה; הזרה; שימוש בתשתיות מקראיות. בנושא הזה עוסק גם מאמרו של א"ב יהושע: 'המכשולים האסתטיים של ספרות השואה'.

במסגרת הדיון בדרכי העיצוב של חוויות השואה יכולות לעלות שאלות הנוגעות להיבטים אתיים, כגון: האם שיקוף תודעת ה'יתליין' עלול להעמידו באור אנושי ולטשטש את הגבול בינו ובין קרבנו? האם נכון וראוי לבחון ספרות העוסקת בשואה באמות-מידה ביקורתיות-מוסריות אשר שונות מאלה המופעלות בספרות העוסקת בכל נושא אחר?

במסגרת הנושא יילמדו מסה **אחת**, **שני רומאנים**, **שני סיפורים וחמישה שירים**, כמפורט להלן.
בנוסף:

במסגרת **ההרחבה** יילמדו יצירות נוספות לפחות משתי סוגות יפורט בהמשך.

מסה

יש ללמוד מסה אחת מבין המסות האלה:

אפלפלד אהרן: אל מעבר לטרגי (מסות בגוף ראשון, הספרייה הציונית, ירושלים, תשל"ט)
יהושע א"ב: המכשולים האסתטיים של ספרות השואה (הקיר וההר, זמורה ביתן, תשמ"ט)

רומאן

יש ללמוד שני רומאנים מבין הרומאנים האלה:

גרוסמן דוד: מומיק (הקיבוץ המאוחד, 2006)
לוי פרימו: הזהו אדם? (עם עובד, ספרית אופקים, 1988)
סמפרון חורחה: המסע הגדול (ספרית פועלים, 1978); **הכתיבה או החיים** (הקיבוץ המאוחד, 1997)
ק' צטניק: סלמנדרה (דביר, תש"ז)
קרטס אימרה: ללא גורל (עם עובד, 1994)

סיפור קצר

יש ללמוד שני סיפורים מבין אלה:

א. יש ללמוד שני סיפורים מבין הסיפורים האלה (סיפור אחד מאת כל יוצר):
אפלפלד אהרן: עשן; אביב קר; סיפור אהבה (עשן; עכשיו, 1962; **כמאה עדים**, הקיבוץ המאוחד, 1975); **קיטי (בגיא הפורה, שוקן, 1964)**
פינק אידה: מול הראי; ציפורים; עקבות (הגן המפליג למרחקים, ספרית פועלים, 1988); וריאציות ליליות על נושא (רישומים לקורות חיים, עם עובד, 1995)

שירה

א. יש ללמוד חמישה שירים של שניים מבין המשוררים האלה:
גלבוע אמיר: נשמת יוסי בן אחותי ברוניה; יצחק; פני יהושע (כל השירים, כרך א, הקיבוץ המאוחד, 1987)
גרינברג אורי צבי: כי זה כבר בכי; שיר מן היער: חיה הצוחקת, אל גבעת הגוויות בשלג (רחובות הנהר, שוקן, תשל"ח)
גגיס דן: מחזור השירים 'קרון חתום' (כל השירים, הקיבוץ המאוחד, 1991)
צלמן פאול: פוגת המוות (חלב שחור, תרגום: מנפרד וינקלר, מחברות עקד הקיבוץ המאוחד, 1994, תרגום: שמעון זנדבוק)

הרחבה:

במסגרת ההרחבה יילמדו יצירות נוספות לפחות משתי סוגות להלן:

סיפור קצר – הרחבה

יש ללמוד **ארבעה** סיפורים מבין הסיפורים האלה:

אלמוג רות: הניה כבר לא כחולה; גמדים על הפיגימה (נשים, כתר, 1986)

גולדשטיין רבקה: מורשתה של רייזל קיידיש (האנשים הכחולים – סיפורים צפון אמריקאיים, הקיבוץ המאוחד)

ויזל אלי: יום כיפור: יום ללא מחילה (Legends of Our Time, מכון שון, 1984)

ליברכט סביון: ילדת התותים (סינית אני מדברת אליך, כתר, תשנ"ב); החתן המושלם של רוחלה (צריך סוף לסיפור אהבה, כתר, 1995); חגיגת האירוסין של חיותה (תפוחים מן המדבר, ספרית פועלים, 1986); כריתה (סוסים על כביש גהה, ספרית פועלים, 1988)

פינק אידה: העלייה בדרגה (רישומים לקורות חיים, עם עובד, 1995); עשירי למניין; המחבוא; פיסת זמן (הגן המפליג למרחקים, ספרית פועלים, 1988)

פרימו לוי: פענוח; שיבתו של צ'זארה (זמן שאול, הקיבוץ המאוחד/סימן קריאה, 1988)

קרת אתגר: נעליים (געגועי לקיסינג'ר, זמורה ביתן, תשנ"ד)

שירה – הרחבה

יש ללמוד **ארבעה** שירים מבין השירים האלה:

אלתרמן נתן: על הילד אברם; מכל העמים (הטור השביעי, כרך א, עם עובד, תש"י); נופלת העיר; לאן נולך את החרפה; שירי מכות מצרים; המחותרת (כתבים, הקיבוץ המאוחד, תשכ"א)

ויזלטר מאיר: אבא ואמא הלכו לקולנוע (מתוך קיצור שנות ה-60, סימן קריאה, הקיבוץ המאוחד, 1984)

זק"ש נלי: הוי הארובות (תרגום אברהם הוס, מתוך חלב שחור, מחברות עקד)

טריינין אבנר: בחזרה לאושוויץ (אזובי הקיר, הקיבוץ המאוחד, 1957); כתונת איש המחנות (מתוך הר וזיתים, אגודת שלם, 1969)

יעוז קסט איתמר: שירים מתוך הפואמה 'נוף בעשן': קרון; ישיר העוף; עלה עשן (עקד, 1961); שתיקות (מתוך הזהויות, עקד 1980); ויולה; עכשיו (זלתות צריפים עוד נפתחות בי, עקד, 1997)

ישורון אבות: תחלופה; איך הגעתי לזה; איך נקרא (כל שיריו, כרך ב, הקיבוץ המאוחד/סימן קריאה, 1997); **שער כניסה שער יציאה,** הקיבוץ המאוחד, 1981)

סוצקובר אברהם: מבחר שירים מתוך **ברכב אש** (תרגום: הרשב בנימין, מוסד ביאליק, 1964)

סלוצקי ארנולד: אני שומע אי שמה... (תרגום: בסר יעקב, מתוך חלב שחור, מחברות עקד)

פוגל דוד: שעטת צבאות (מתוך כל השירים, הקיבוץ המאוחד, תשל"ב)

פלד עודד: מכתבים מברגן בלזן (מכתבים לברגן בלזן, הקיבוץ המאוחד, תשל"ח)

קובנר אבא: שירים מתוך מחזור השירים 'אחותי קטנה' (כל שיריו, כרך ב, מוסד ביאליק, 1997)

קצנלסון יצחק: השיר על העם היהודי שנהרג (הקיבוץ המאוחד, תשל"א); השיר על הרבי מרדזין, פואמה (הקיבוץ המאוחד ובית לוחמי הגטאות, 1971)
רבקה מרים: כותנתי הצהובה; היתרתי כפתור שמלתי (כותנתי הצהובה, עקד)
ריבנר טוביה: אבי; אחותי; שער הברזל (האש באבן, ספרית פועלים, תשי"ז); אחותי הקטנה (ואל מקומו שואף 1953–1989, ספרית פועלים)
ש' שלום: ביתנו אפל (עולם בלהבות, עם עובד, דפוס דבר, תש"ד)
שלונסקי אברהם: סופה (שירים, כרך ב, ספרית פועלים, 1961)

מסות נוספות - הרחבה

ברזל הלל: שואה וגורל אישי, (עיתון 77, יוני 1984)
הגורני גרין: לנושא השואה בשירתנו (עקד, 1970)
הולצמן אבנר: נושא השואה בסיפורת הישראלית: גל חדש (דפים למחקר בספרות, 10 אוניברסיטת חיפה, 1995-1996)
יעוז חנה: השואה בשירת דור המדינה (עקד, 1984); הניגון והזעקה (עקד, 1995)
מירון דן: בין אפר לספר (אלפיים, 10 עם עובד, 1994)
עוז עמוס: המזוודה של מרי קפקא (ממורדות הלבנון, עם עובד, 1988)
פינגולד בן-עמי: פרקים נבחרים: השואה בדרמה ובתיאטרון (השואה בדרמה העברית, הקיבוץ המאוחד, תש"ן)
שקד גרשון: אין מקום אחר (אין מקום אחר, הקיבוץ המאוחד, 1988)

דרמה

לרנר מוטי: קסטנר (אור-עם, 1988)
מילר ארתור: תקרית בווישי (אור-עם, 1987)
סובול יהושוע: גטו (אור-עם, 1989)
פריש מקס: אנדורה (אור-עם, 1989)
שבתאי יעקב: מתוך פרשת חייו של האנס ואלדמאר (הקיבוץ המאוחד, 1995)

עדות, הגות, זיכרונות ורשמי מסע

אפלפלד אהרון: סיפור חיים (כתר, 1999)
ברזניץ שלמה: שדות הזיכרון (עם עובד, 1994)
הנדל יהודית: ליד כפרים שקטים (הקיבוץ המאוחד, 1987)
לב אלאונורה: סוג מסוים של יתמות (עם עובד, 1999)

רוסקיס דוד: אל מול פני הרעה (הקיבוץ המאוחד, 1993)
פיזאר שמואל: עוף החול (שוקן, 1981)
פרידלנדר שאול: עם בוא הזיכרון (אדם, 1980)
פרנקל ויקטור (האדם מחפש משמעות) (דביר, 1970)
בובר נוימן מרגרט: מילנה (עם עובד, 1996)

קולנוע - הרחבה

פֵייר פרנק: יעקב השקרן (מזרח גרמניה-צ'כוסלובקיה, 1977)
בן זב אורנה: בגלל המלחמה היא (ישראל, 1988)
בניני רוברטו: החיים יפים (איטליה, 1999)
גולדפינגר ארנון: הדירה (ישראל, 2011)
הולנד אנייצקה: אירופה, אירופה (על פי סיפורו של שלמה פרל, גרמניה-פולין, 1991)
ורהופן מיכאל: ילדה רעה (גרמניה, 1990)
לנצמן קלוד: שואה (צרפת, 1985)
רייבנבך ציפי: הבחירה והגורל (ישראל, 1993)
שפילברג סטיבן: רשימת שינדלר (ארצות הברית, 1993)

נושא ג: התבגרות בראי הספרות

לימוד הנושא יתמקד בתמות הכרוכות בהתבגרות – כשלב מעבר מילדות לבגרות, ובמאפיינים פואטיים של סיפורת המעצבת חוויות של התבגרות.

התמות הדומיננטיות ביצירות, שבמרכזן חוויות של התבגרות, עוסקות בתהליכים האלה:

- * התרופפות קשר התלות בהורים
 - * תהליך של גילוי 'האני' האוטנטי והתפתחות העצמיות (Selfhood)
 - * עימות עם סמכויות
 - * תהייה על משמעות החיים ועיצוב תפיסות עולם בנושאים קיומיים וחברתיים
 - * התעוררות ארוטית והתגבשות הזהות המינית
- בלימוד היצירות הספציפיות יש לבחון כיצד באים בהן לידי ביטוי התהליכים הנ"ל, ובאיזו מידה הדמות המתבגרת מצליחה לממש את עצמה באמצעותם.
- המאפיינים הפואטיים של סיפור התבגרות ושל רומאן החניכה הם אלה:
- * בסיפור ההתבגרות כלולים שני ממדי זמן, הנובעים מכך שהסיפור נכתב על-ידי מבוגר המשחזר את חוויותיו מן העבר.

ממדי הזמן הם :

- א. העבר המעוצב בפאבולה
 - ב. ההווה, זמן הסיפר, שבו המחבר משחזר את אירועי העבר
 - * קיים פער בין נקודת התצפית של המספר ובין נקודת התצפית של הפרוטגוניסט לגבי האירועים שהתרחשו בעבר.
 - * הדמות המרכזית ברומאן ההתבגרות מעצבת את עצמה תוך כדי בחינת היחסים בינה ובין הסובבים אותה. לפיכך ברומאן ההתבגרות לעתים קרובות מצויים קטעים רפלקטיביים.
 - * רומאן התבגרות הוא בדרך-כלל ז'אנר מודע לעצמו, ושזורים בו תיאורים של תהליך הכתיבה. זאת משום שרומאן ההתבגרות מתאר את עיצוב 'העצמי'.
- בלימוד היצירות יש לבחון כיצד באים בהן לידי ביטוי המאפיינים הפואטיים הנ"ל.

במסגרת הנושא יילמדו **ארבעה סיפורים, רומאן אחד, או לחילופין שתי נובלות וארבעה שירים, כמפורט להלן.**

בנוסף :

במסגרת **ההרחבה** יילמדו יצירות נוספות לפחות משתי סוגות יפורט בהמשך.

סיפור קצר

יש ללמוד **ארבעה** סיפורים מבין אלה :

- אלוני ניסים : הינשוף ; להיות אופה (הינשוף, הקיבוץ המאוחד, תש"מ)
- אלמוג רות : תיקון אמנותי (תיקון אמנותי, כתר, 1993)
- בן נר יצחק : קולנוע (שקיעה כפרית, עם עובד, תשל"ו)
- כהנא-כרמון עמליה : לב הקיץ לב האור ; במעלה גשר הברווז הירוק (כאן נגור – חמש נובלות, הקיבוץ המאוחד, תשנ"ו)
- פוקנר ויליאם : אמבר מובער (סימן קריאה 1, 1972)
- קנז יהושע : מומנט מוסיקלי ; בין לילה ובין שחר (מומנט מוסיקלי, הקיבוץ המאוחד, תש"מ).
- שופמן גרשון : בבית זר (כתבים, כרך א, דביר, 1960)

* הנבחן יוכל לענות על יצירות אלה רק אם לא כתב עליהן בשאלונים אחרים

רומאן

יש ללמוד רומאן אחד מבין הרומאנים האלה :

אלמוג רות : שורשי אוויר (כתר, 1987)

גרוסמן דוד : ספר הדקדוק הפנימי (הקיבוץ המאוחד, תשנ"א)

מורנטה אלזה: האי של ארתורו (הקיבוץ המאוחד, 1997)

קנז יהושע: התגנבות יחידיים (עם עובד, 1986)

לחילופין אפשר ללמוד את שתי הנובלות האלה (שווה-ערך לרומאן אחד):

ביאליק חיים נחמן: מאחורי הגדר (סיפורים, דביר, 1953); אגדת שלושה וארבעה – נוסח ב' (ויהי

היום, דביר לעם, תש"ל. וכן בפרויקט בן יהודה)

זיסקינד פטריק: סיפורו של מר זומר (עם עובד, 1997)

קנז יהושע: נוף עם שלושה עצים (נוף עם שלושה עצים, עם עובד, תשס"א, 2000)

שירה

יש ללמוד ארבעה שירים מבין השירים האלה:

אדף שמעון: שדרות (המונולוג של איקרוס, הקיבוץ המאוחד, 1997)

אלמוג אהרן: אכן הייתה ילדות (אביב עצבות ביהודה, ספרית פועלים, 1956); איך הייתה אמי; שבת

בערוב ימי (רחוב הרצל, עם עובד, 1978)

בז'ראנו מאיה: השתהיתי או איחרתי (אנסה לגעת בטבור בטני, הקיבוץ המאוחד, 1997)

ביאליק: פרידה (שירים, דביר, 1997)

בת מרים יוכבד: אימא (מתוך: דמויות באופק, שירים, ספרית פועלים, 1972)

זלדה: בתור הילדות פרי חדש; משירי הילדות (שירי זלדה, הקיבוץ המאוחד, 1985)

חייק יואב: סבי הגיח מעץ התמרים (מאה שנים, מאה יוצרים, בימת קדם לספרות, 1999)

ישורון אבות: תחלופה (כל שירי אבות ישורון, כרך ב, הקיבוץ המאוחד, 1997)

עמיחי יהודה: אמי אפתה לי את כל העולם (שירים: מבחר 1948–1962, ספרית פועלים, 1975)

פגיס דן: חמקה לה ילדותי (כל השירים, הקיבוץ המאוחד ומוסד ביאליק, 1991)

קובנר אבא: הילד השעין את ראשו (כל שירי אבא קובנר, כרך א, מוסד ביאליק, 1997)

רביקוביץ' דליה: זיכרונות חמים; תמונה (כל השירים עד כה, הקיבוץ המאוחד, 1995)

שמאס אנטון: שירים לאבי (שירה צעירה, אנתולוגיה, עקד, 1980)

הרחבה:

במסגרת ההרחבה יילמדו יצירות נוספות לפחות משתי סוגות להלן:

סיפור קצר – הרחבה:

א. יש ללמוד שני סיפורים מבין הסיפורים האלה:

מגן מירה: לא קיבלו אותי לצבא (כפתורים רכוסים היטב, כתר, 1994)

עוז עמוס: הר העצה הרעה (הר העצה הרעה, עם עובד, תשל"ו)

קציר יהודית: שלאפשטונדה (סוגרים את היס, הקיבוץ המאוחד, תש"ן)

רביקוביץ' דליה: עננים (מוות במשפחה, עם עובד, תשל"ו)
שבתאי יעקב: אדושם (הדוד פרץ ממריא, הקיבוץ המאוחד, תשמ"ה)
שלום עליכם: פרקי שיר השירים (מפסח עד פסח, הוצאת אל"ף, ספרית פועלים, 1982)

רומאן - הרחבה:

ב. יש ללמוד רומאן אחד מבין הרומאנים האלה:
איתן רחל: ברקיע החמישי (עם עובד, תשל"ב)
אלבוים דב: זמן אלול (עם עובד, תשנ"ז)
אוסטין ג'יין: בינה ורחשי לב (ספרית מעריב, 1986; בתרגום אחר: תבונה ורגישות, אור-עם, 1996)
ברונטה שרלוט: ג'ין אייר (תרגום: שרון פרמינגר. ידיעות ספרים, 2007)
באר חיים: נוצות (עם עובד, תש"מ); חבלים (עם עובד, תשנ"ח)
ברבש בני: מיי פירסט סוני (הקיבוץ המאוחד, תשנ"ד)
ברטוב חנוך: רגל אחת בחוץ (עם עובד, תשנ"ד)
זרחי נורית: משחקי בדידות (ידיעות אחרונות, 1999)
עוז עמוס: פנתר במרתף (כתר, 1995)
קאמי אלבר: אדם הראשון (עם עובד, תשנ"ה)
רות הנרי: ואולי שנה (כנרת, 1984)
רותם יהודית: קריעה (עם עובד, תשנ"ז)
שאמי רפיק: חופן של כוכבים (שוקן, 1996)

קולנוע - הרחבה

אוגוסט ביל: פלה הכובש (דנמרק-שוודיה, 1988)
איסטווד קלינט: גראן טורינו (ארה"ב, 2008)
האלסטרום לסה: חיי ככלב (שוודיה, 1985)
ז'אגינסטב אנדרי: השיבה (רוסיה, 2003)
טורנטורה ג'וזפה: סינמה פרדיסו (איטליה, 1988)
ישורון יצחק (צפל): נועה בת שבע עשרה (ישראל, 1982)
קוסטוריצה אָמיר: מסע עסקים של אבא (יוגוסלביה, 1985)
רוב ריינר: אני והחברה (ארצות הברית, 1985)
שור רנן: בלז לחופש הגדול (ישראל, 1987)

נושא ד: "בכול צופייה והכול צפוי בה" – סוגיות ארספואטיות

בלימוד הנושא יש להתמקד בשלוש סוגיות מרכזיות: יחסי מציאות-אמנות, יחסי יוצר-יצירה ויחסי מחבר-קורא, כפי שהן עולות מתוך יצירות ארספואטיות ומתוך מאמרים של יוצרים ושל חוקרי ספרות.

סוגיית היחסים בין מציאות לאמנות תעסוק בשאלות כגון אלה:

- * תכלית האמנות
- * התפיסות השונות לגבי היחסים בין מציאות לאמנות (האמנות כחיקוי, כייצוג או כבדיה אוטונומית)
- * ערך האמנות מול ערך החיים

סוגיית היחסים בין יוצר ליצירה תעסוק בשאלות כגון אלה:

- * מקור היצירה
- * תהליך היצירה (רציונלי, מתוכנן ומודע, ספונטני ומקורו בהשראה)
- * היצירה – כורח או בחירה?
- * מידת הנוכחות (העקבות) של מקורות ביוגרפיים ביצירה

סוגיית היחסים בין מחבר לקורא תעסוק בשאלות כגון אלה:

- * היחסים בין היוצר לקהל הקוראים, לקהילתו, לזמנו (הן במצבים של קבלה והערצה והן במצבים של דחייה ונטישה)
- * הדימויים השונים של דמות האמן (נביא, הלך, מכשף השבט)
- * האם ליוצר יש תפקיד ציבורי?

במסגרת הנושא יילמדו חמישה שירים, שלושה סיפורים, מחזה אחד, רומאן אחד, קטע אחד מן המיתולוגיה, מסה אחת כמפורט להלן.

בנוסף:

במסגרת ההרחבה יילמדו יצירות נוספות לפחות משתי סוגות יפורט בהמשך.

שירה

יש ללמוד חמישה שירים מבין השירים האלה:

- אבן גבירול שלמה: אני השר (שירמן חיים, השירה העברית בספרד ובפרובנס, מוסד ביאליק, 1960)
- ביאליק חיים נחמן: הברכה (שירים, דביר 1997) או אלתרמן נתן: השיר הזר; הנה העצים; עוד חוזר הניגון (שירים משכבר, הקיבוץ המאוחד, 1972)
- גולדברג לאה: משירי הנחל (שירים, כרך ב, ספרית פועלים; מוקדם ומאוחר, ספרית פועלים, 1978)
- או רחל: ספר שירי; ניב; נפתולים (שירת רחל, דבר, תשמ"א)

סיפור קצר

יש ללמוד שלושה סיפורים מבין הסיפורים האלה:

- בורחס חורחה לואיס: המראה והמסכה (ספר החול, כתר, 1982)
- כהנא-כרמון עמליה: נעימה ששון כותבת שירים (בכפיפה אחת, הקיבוץ המאוחד, 1971)
- עגנון שמואל יוסף: אגדת הסופר (אלו ואלו, שוקן, 1978)
- פיילי גרייס: שיחות עם אבי (סימן קריאה, 1973, 16-17; סיפורים אמריקאיים משנות ה-60 וה-70, עם עובד, 1993)
- קפקא פרנץ: אמן התענית או יוזפינה הזמרת (סיפורים ופרקי התבוננות, שוקן, 1967; סיפורים ופרוזה קטנה, שוקן, 1993)

דרמה

יש ללמוד מחזה אחד מבין המחזות האלה:

- אלתרמן נתן: פונדק הרוחות (הקיבוץ המאוחד, 1974)
- ברקר הווארד: תמונות מהוצאה להורג (אנה גלקטיה), (ספרית התיאטרון, בית צבי)
- פירנדלו לואיג'י: שש נפשות מחפשות מחבר (המרכז הישראלי לדרמה, 1984)
- צ'כוב אנטון: בת שחף (ארבעה מחזות, עם עובד, 1973; השחף, אור-עם, 1993)

מיתולוגיה

יש ללמוד קטע אחד מן המיתולוגיה, מבין הבאים:

- אובידיוס: אורפיאוס (מטמורפוזות, מוסד ביאליק, 1965, כרך ב, עמ' 384-388) או פיגמליון (מטמורפוזות, מוסד ביאליק, 1965, כרך ב, עמ' 395-398)

מסה

יש ללמוד מסה אחת, מבין הבאות:

- ביאליק חיים נחמן: גילוי וכיסוי בלשון (אורנים, מדרשה, 1997) או עוז עמוס: באור התכלת העזה (באור התכלת העזה, ספרית פועלים, 1979)

רומאן

יש ללמוד רומאן אחד מבין הרומאנים האלה:

- ג'ויס ג'יימס: דיוקנו של האמן כאיש צעיר (עם עובד, תש"א)
- המסון קנוט: ויקטוריה (עם עובד, תשנ"ג)
- הסה הרמן: נרקיס וגולדמונד (שוקן, תשל"ח)
- ויילד אוסקר: תמונתו של דוריאן גריי (אור-עם, תשמ"ד)

מאן תומאס: מוות בוונציה; טוניו קריגר **(מוות בוונציה וסיפורים אחרים, כתר, תשמ"ח); וידויי ההרפתקן פליכס קרול** (ספרית פועלים, תש"מ)
מגד אהרן: **החי על המת** (עם עובד, תשכ"ה); **מחברות אביתר** (הקיבוץ המאוחד, תשל"ג); **הגמל המעופף ודבשת הזהב** (עם עובד, 1982)
קסטל-בלום אורלי: **המינה ליזה** (כתר, 1995)

הרחבה

במסגרת ההרחבה יילמדו יצירות נוספות לפחות משתי סוגות להלן:

שירה - הרחבה

יש ללמוד **ארבעה** שירים מבין השירים האלה:

אבידן דוד: סאדוסנטיציזם; תרומה צנועה לתיאוריה של הפואטיקה **(שירים שימושיים, א' לוי-אפשטיין, 1973)**

אלתרמן נתן: בדרך הגדולה **(שירים משכבר, הקיבוץ המאוחד, 1972);** הבקתה; הספרים **(שירים, כרך ב, הקיבוץ המאוחד, תשל"ל);** הערת שוליים

ביאליק חיים נחמן: דבר; חלפה על פני; שירתי; זוהר **(שירים, דביר, 1997)**

ברכט ברטולד: גלות המשוררים **(גלות המשוררים, הקיבוץ המאוחד, תשל"ח)**

גולדברג לאה: על עצמי **(מוקדם ומאוחר, ספרית פועלים, 1978)**

גורדון י"ל: טיפה זו מה יהא עליה?; השירה מאין תימצא? **(כתבי יל"ג – שירה, דביר, 1964)**

גלבוש אמיר: הולדת השיר; כמו שאני הולך **(כל השירים, כרך א, הקיבוץ המאוחד, 1987)**

גרינברג אורי צבי: שיר העוגבר **(כל כתביו, כרך ו', מוסד ביאליק, 1992)**

וולך יונה: בעיות זהות **(תת-הכרה נפתחת כמו מניפה, ספרי סימן קריאה, הקיבוץ המאוחד, 1992)**

ויזלטיר מאיר: קח **(קיצור שנות הששים, הקיבוץ המאוחד, 1984)**

זך נתן: הצייר מצייר **(שירים שונים, הקיבוץ המאוחד, 1974);** השיר הנכון **(כל החלב והדבש, עם עובד, 1971)**

זמיר שלמה: מה אתה שר, משורר **(הקול מבעד לענף, ספרית פועלים, 1990)**

חייק יואב: זה שנים במסע **(חוש שביעי, הקיבוץ הארצי השומר הצעיר, 1988)**

חלפי אברהם: לו כינור אני; השיר **(שירים, הקיבוץ המאוחד, 1988)**

ט' כרמי: חץ **(התנצלות המחבר, דביר, 1974); שירים: מבחר 1951–1994, דביר, 1994)**

טשרניחובסקי שאול: יום זה יולד בו שיר **(כל כתבי טשרניחובסקי, עם עובד, 1990)**

מאנגר איציק: קבצנים ופייטנים **(משידי טווס הזהב, כרמל, 1995)**

סיוון אריה: את שירי אני כותב **(גבולות החול, הקיבוץ המאוחד, 1994);** שיר מתהפך שיש לו שני סיומים חלופיים **(כף הקלע, הקיבוץ המאוחד, 1989)**

פגיס דן: בגוש השיש; פואטיקה קטנה; בתים **(כל השירים, הקיבוץ המאוחד ומוסד ביאליק, 1991)**

פנקס ישראל: כתב (ביים העתיק שלנו, אבן חושן, 1999)

פרייל גבריאל: הערה ביוגרפית; הצייד העיני; הסברה של שורה ראשונה; פירושו של שיר; נופה של שורה מן העט התמה (**מתוך זמן ונוף**, מוסד ביאליק, 1972)

קורזקובה חוה ברכה: בהיותי משוררת לקחתי אשראי (**כתונת הפסים**, ספרית פועלים, 1998)

רביקוביץ' דליה: אתה בודאי זוכר; תקוות המשורר; בקבוק במים (**כל השירים עד כה**, הקיבוץ המאוחד, 1995)

שימבורסקה ויסלבה: אטלנטיס; רשמים מהתיאטרון (**אטלנטיס**, עכשיו, 1993)

סיפור קצר - הרחבה

יש ללמוד שלושה סיפורים מבין הסיפורים האלה:

אלן וודי: פרשת קוגלמאס (**חיסול חשבונות**, אדם מוציאם לאור, 1984)

ביאליק חיים נחמן: ספיח (**סיפורים**, דביר, 1953; מוסד ביאליק, תשט"ו)

בלזק אונורה דה: יצירת המופת הנעלמה (**יצירת המופת הנעלמה**, כרמל, 1988)

דולן ציפורה: תערוכת הצילומים של גילה בורובסקי בגלריה הלבנה בתל-אביב (**מזג-אוויר נפלא צפוי מחר**, זמורה ביתן, 1988)

יהושע א"ב: שתיקה הולכת ונמשכת של משורר (**כל הסיפורים**, הקיבוץ המאוחד, 1993)

עגנון שמואל יוסף: עם לבי (**אלו ואלו**, שוקן, 1978); מזל דגים (הוצאת בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי, 1981)

פו אדגר אלן: הדיוקן הסגלגל (**סיפורי אימה ומסתורין**, גוונים, עקד, תשנ"ג)

פירנדלו לואיג'י: יממה אחת; הג'ארה (**סיפורי מסכה**, כרמל, תשמ"ט)

קורטאזאר חוליו: המנאדות (**סוף המשחק**, כתר, 1985)

קפקא פרנץ: צער ראשון (**סיפורים ופרקי התבוננות**, שוקן, 1967; **סיפורים ופרוזה קטנה**, שוקן, 1993)

דרמה- הרחבה

איבסן הנריק: אלוף הבונים (התיאטרון הקאמרי); **פר-גינט** (דביר, תשל"ה)

פירנדלו לואיג'י: שש נפשות מחפשות מחבר (המרכז הישראלי לדרמה, 1984)

רוסטאן אדמונד: סירנו דה ברז'ראק (הדר, 1965)

שפר פטר: אמדיאוס (תיאטרון הבימה, 1994)

שבתאי יעקב: נמר חברבורות (הקיבוץ המאוחד, 1985)

שו ברנארד: פיגמליון (אור-עם, תשמ"ד)

שייקספיר ויליאם: חלום ליל קיץ (פועלים, 1988)

מסה – הרחבה

אפלטון: קטעים מתוך הפוליטאה (**כל כתבי אפלטון**, כרך ב', פרק יי עמ' 537-558)

אפלטון אהרן: על חוויה אחת מתמשכת (**מסות בגוף ראשון**, הספריה הציונית, תשל"ט)

אריסטו: קטעים מתוך הפואטיקה (פרק ד', עמ' 25-27)

גלדמן מרדכי : רוח הזמן והאמנות (מראה אפלה, עמ' 58-73)
עוז עמוס : כמו גנגסטר בליל סכינים וקצת מתוך חלום (באור התכלת העזה, ספרית פועלים, תשל"ט)
פז אדגר אלן : "איך כתבתי את העורב?" (אדמומית של סתיו, רשפים, 1969)
פירנדלו לואיג'י : התיאטרון כמציאות וכאשליה (מגד מתי, הדרמה המודרנית, עמ' 199-190)
רנן יעל : לשמוע את רחש הגלים (סימן קריאה, 1973, 2, עמ' 261-343)
פיגל נתן : הסוג הסמוך ביותר למושג מימזיס; אופן קיומו של דבר מוצג; אוטונומיה של האמנות; וכן קטעים נוספים (תורת הפיוט לאריסטו, עמ' 53-49; 59-54; 26-21, מוסד ביאליק, 1971)

קולנוע- הרחבה

אלן וודי : שושנת קהיר הסגולה, ארצות הברית, 1985
אטורה סקולה : קפטן פריקאסה, איטליה, 1990
אכסל גבריאל : החגיגה של באבט, דנמרק, 1987
האחים ואשובסקי : מטריקס, ארה"ב, 1999
ויר פיטר : המופע של טרומאן, ארה"ב, 1998
טורנטורה ג'וזף : סינימה פרדיסו, איטליה 1989
מאדן ג'ון : שייקספיר מאוהב, ארה"ב 1998
מחמלבאף מוחסן : גאבה (איראן, 1999)
קאמפיון ג'יין : הפסנתר, ניו זילנד - אוסטרליה, 1993
רדפורד מייקל : הדוור, איטליה-אנגליה, 1995
רייס קרל : אהובת הקצין הצרפתי, אנגליה, 1989

נושא ה: לא הכול ריאליסטי... – מן המיתולוגי אל הפנטסטי

בדרך-כלל תיווג יצירה כלא-ריאליסטית נשען על השוואתה – במפורש או לא במפורש – לנורמות של הריאליזם כזרם ספרותי (שהוא למעשה הזרם הדומיננטי בתכנית הלימודים בכללה). ההשוואה לנורמות האלה בולטת במיוחד כשמדובר בסיפורת פנטסטית, שעל-פי התפיסה של התאורטיקן טודורוב, כוללת רק את היצירות שבהן הדמות או הקוראים מתנסים בהיסוס לגבי המעמד האונטולוגי של תופעות ושל התרחשויות בעולם המסופר: היה או לא היה?

כותרת הנושא רומזת לכך, כי הגדרתו כאן גמישה ורחבה ומאפשרת את הכללתן של יצירות מסוגים שונים: סיפורים מיתולוגיים, סיפורי מעשיות, אלגוריות, סיפורת פנטסטית ומדע בדיוני. במילים אחרות, היצירות שנכללו כאן הן יצירות שקוראים מן השורה יתארו אותן כיום כבלתי ריאליסטיות, כיצירות המשקפות עולם שאינו פועל על-פי כללי המציאות המוכרים לנו. עם זאת, ההכרעה – מה מציאותי ומה דמיוני – עשויה להשתנות בהקשרים היסטוריים ותרבותיים שונים. למשל: בעבור היווני בן זמנו של

הומרוס, סיפורי האודיסאה נתפסו, קרוב לוודאי, כעובדתיים ממש, ואילו בעיני אובידיוס, מחבר **המטמורפוזות** (48 לפנה"ס), הם נחשבו כסיפורים דמיוניים.

במסגרת לימוד הנושא יועלו שאלות מרכזיות כגון:

- * ביטויי החריגה מייצוג ריאליסטי
- * המציאות המוצגת ביצירה שאינה עולה בקנה אחד עם המוכר לנו
- * קשר בין אירועים שאינם מסתבר באופן לוגי
- * האם מה שנראה לקוראים מודרניים לא-מציאותי נראה בהכרח כך גם לנמענים המיידיים של היצירה? (ראו לעיל הערה בקשר לסיפורי המיתולוגיה)
- * סוגים שונים של חריגות: המיתולוגי, הפנטסטי, המופלא, האלגורי, המדע הבדיוני
- * מגמותיה של החריגה, כגון: שאיפה לרתק את הקוראים; הפלגה לעולמות אחרים – אסקפיזם, שאיפה למסתורין וחתירה אל מעבר לנגלה; הרחקת עדות לצורך ביקורת חברתית; שיקוף מצבי נפש קיצוניים, וכדומה
- * בעיות של פרשנות הנובעות ממהות הפנטסטי לסוגיו (פרשנות פסיכולוגית, חברתית, מטפיזית)

במסגרת הנושא יילמדו **חמישה** סיפורים, נובלה **אחת**, מחזה **אחד** ורומאן **אחד**, כמפורט להלן.
בנוסף:

במסגרת **ההרחבה** יילמדו יצירות נוספות לפחות משתי סוגות יפורט בהמשך.

סיפור קצר

יש ללמוד **ארבעה** סיפורים מבין הסיפורים האלה:

יש ללמוד **ארבעה** סיפורים מבין הסיפורים האלה (סיפור **אחד** מאת כל יוצר):

הושע א"ב: חתונתה של גליה; מסע הערב של יתיר; גאות הים (**עז חורף 1974**, הקיבוץ המאוחד, תשל"ה)

עגנון שמואל יוסף: הנרות; אל הרופא; פת שלמה (**סמוך ונראה**, שוקן, תשנ"ז)

פו אדגר אלן: הבור והמטוטלת; נפילת בית אשר; החתול השחור (**הבור והמטוטלת**, קלאסי-כיס, עם

עובד, 1997; **מעשי הרצח ברחוב מורג**, מחברות לספרות, 1965)

קפקא פרנץ: רופא כפרי (**גזר דין וסיפורים אחרים**, קלאסי-כיס, עם עובד, 1997) **סיפורים ופרוזה**

קטנה, שוקן, 1993; יציר כלאיים (**תיאור של מאבק**, שוקן, 1989)

נובלה

יש ללמוד נובלה **אחת** מבין הנובלות האלה:

ג'יימס הנרי: פיתול כפול (בבל, תשס"ב, 2001)

פון שמיסו אדלברט: הצל או המעשה המופלא בפטר שלמיל (**הנסיכה ברמבילה**, הקיבוץ המאוחד –

ספרי סימן קריאה, 1988; קלאסי-כיס, עם עובד, 1998)

דרמה

יש ללמוד מחזה אחד מבין המחזות האלה:
אלתרמן נתן: פונדק הרוחות (הקיבוץ המאוחד, 1974)
יונסקו יוג'ין: קרנפים (אור-עם, תשמ"ד)

הרחבה

במסגרת ההרחבה יילמדו יצירות נוספות לפחות משתי סוגות להלן:

נובלה וסיפור קצר - הרחבה

יש ללמוד סיפור אחד מבין הסיפורים האלה:
אורפז יצחק: נמלים (עם עובד, תשנ"ח)
בורחס חורחה לואיס: הדיסקוס; המראה והמסכה (ספר החול, כתר, 1982)
הופמן את"א: איש החול (סיפורי הופמן, הקיבוץ המאוחד, 1990)
טיק לדוויג: אקברט הבלונדי (הנסיכה ברמבילה, הקיבוץ המאוחד, ספרי סימן קריאה, 1988)
מופסן גי דה: המתה (השמכאן, הקיבוץ המאוחד, 1999)
סמית שוהם: גואדלופה (ליבי אומר כי זיכרוני בוגד בי, כתר, 1996)
צ'אפק קארל: האיש שידע לעופף (סיפורים והומורסקות, דביר, תשנ"ו)
קורטאזר חוליו: אחרי ארוחת הצהריים (סוף המשחק, כתר, 1985)
קרת אתגר: דבק מטורף (צינורות, עם עובד 1992)
תמוז בנימין: הפרדס (הקיבוץ המאוחד, תשל"ב)

אגדות ומעשיות - הרחבה

גרים (האחים): מעשיות - האוסף המלא (ספרית פועלים, 1994)

ספרות מדרשית - הרחבה

אגדות על חוני המעגל - הורדת הגשמים: ישן שבעים שנה (ספר האגדה, חלק שני, פרקיא, עמי קני"ו,
על פי תענית יט ע"א ותענית כג ע"א)
סיפורי הגוזמאות על רבה בר חנה (ספר האגדה, חלק שישי, עמי תרט"ז, על פי בבא בתרא עג, ע"ב)
מעשה בחסיד אחד שנתן דינר לעני (ספר האגדה, חלק רביעי, עמי תקכ"א על פי ברכות יח ע"ב)

מיתולוגיה - הרחבה

קטע מתוך מטאמורפוזות לאובידיוס (תרגום ש. דיקמן, מוסד ביאליק, 1965)
קטע מהאודיסאה להומרוס (תרגום ש' טשרניחובסקי, שוקן, תשי"א; או בתרגום לפרוזה מאת
אהוביה כהנא, כתר 1996)

רומאן – הרחבה

יש ללמוד רומאן אחד מבין הרומאנים האלה:

- הקסלי אלדוס: עולם חדש מופלא (זמורה ביתן, 1985)
- ויילד אוסקר: תמונתו של דוריאן גריי (אור-עם, תשמ"ד)
- מארקס גבריאל גרסיה: מאה שנים של בדידות (עם עובד, תשל"ב)
- מוריסון טוני: חמדת (הקיבוץ המאוחד, תשנ"ה)
- קאלווינו איטלו: אם בלילה חורפי עובר אורח (ספרית פועלים, 1990)
- קסטל-בלום אורלי: דולי סיטי (זמורה ביתן, תשנ"ב);
- קרול לואיס: הרפתקאות אליס בארץ הפלאות (הספריה החדשה, 1997); אליס בארץ המראה (הספריה החדשה, 1999)
- שלו מאיר: עשו (עם עובד, תשנ"א)

הערה: במסגרת ההרחבה אפשר לעסוק גם בספרות מדע בדיוני ובפנטסיה (כגון בספרים מאת איסק אסימוב, רוברט היינלין, ג'י. ר' טולקין, פרנק הרבט, קוני ויליס ועוד).

ספרי עיון - הרחבה

- ברזל הלל: סיפורת עברית מיטאריאליסטית (אגודת הסופרים העברים בישראל ליד מסדה, 1974)
- ברתנא אורציון: הפנטזיה בסיפורת דור המדינה (פפירוס, 1989)
- רובינשטיין בלהה: יסודות פנטסטיים בסיפורת, מדריך למורה (האגף לתוכניות לימודים, משרד החינוך והתרבות, התשמ"ט)

קולנוע - הרחבה

- אלן וודי: שושנת קהיר הסגולה, ארצות הברית, 1985
- אנגלופולוס תיאו: נוף בערפל, יוון, 1988
- בונואל לואי: כלב אנדלוסי, צרפת, 1929; סוד הקסם הבורגני, צרפת, 1972
- ג'קסון פיטר: שר הטבעות טרילוגיה, ארה"ב 2001-2003,
- ואנדרס וים: מלאכים בשמי ברלין, גרמניה, 1987
- לין אדריאן: סולם יעקב, ארצות הברית, 1990
- סיוון אורי ופולמן ארי: קלרה הקדושה, ישראל, 1996
- פליני פרדריקו: סטיריקון, איטליה, 1970
- קוסטוריצה אָמיר: חלום אריזונה, ארצות הברית - צרפת, 1993
- קרונוברג דיוויד: הזבוב, ארצות הברית, 1986

נושא ו: נשיות וגבריות – ייצוגי מיגדר בספרות

בכל טופס רשמי שאנו מתבקשים למלא כלולות משבצות המין: זכר או נקבה. אנו ממלאים את המשבצות האלה ללא כל קושי, ממש כשם שאנו ממלאים במשבצת את שמנו. למה, ולאילו צרכים, עלינו לציין את מיננו הביולוגי? מתי זה הכרחי, מתי זה מזיק ומתי זה מועיל לנו?

מה הקשר בין זכר לגבר מצד אחד, בין נקבה לאשה מצד אחר? "אישה אינה נולדת אישה, היא נעשית אישה" כתבה סימון דה-בובאר. ומה לגבי הגבר? האם אנו נולדים להיות גברים ונשים, או שהתרבות, ובכללה הספרות, מבנה את זהותנו המינית? במילים אחרות, מה בין מין ביולוגי, שאתו אנו נולדים, ובין מגדר, אותה זהות מינית נרכשת הנראית לנו כה צפויה ומובנת מאליה?

אף כי השאלות האלה נבחנו בעיקר על-ידי נשים במסגרת הביקורת הפמיניסטית של החברה והתרבות לתחומיה, יש מקום – ובעיקר בין מתבגרים צעירים – לבחון אותה באמצעות דיאלוג משותף בין בנות לבנים. מן הראוי שגם מושא הבדיקה יהיה דו-צדדי: ייצוגי גבריות וייצוגי נשיות ומערכת היחסים המתקיימת בין נשים לגברים במסגרת מערכת הייצוגים המגדרית הזאת.

העיסוק הביקורתי בייצוגי מיגדר הוא חלק מהותי ומרכזי בפרויקט דינמי ורב-פנים המתקיים בעשורים האחרונים בתחומים שונים של ביקורת התרבות המערבית. במסגרת הזאת נבדוק מחדש – באמצעות אופנים של התבוננות פוסט-מודרנית ובאמצעות שיטות פרשניות מגוונות – את השיח ההגמוני, המערבי (או אשכנזי), הגברי והלבן כשיח המשקף ייצוגים של מה שנראה 'טבעי', מובן מאליו וכחון תמיד, בבחינת אמת אוניברסלית. הבדיקה הביקורתית הזאת תלווה בחתירה לחשוף את יחסי הכוחות העומדים מאחורי מערכת הייצוגים הזאת, את 'בעלי הרווחים' המעוניינים בשכפולה ואת הקולות המודברים תחתיה או הנדחקים לשוליה.

הקולות הבלתי מיוצגים האלה יכולים להיות קולותיהם של מיעוטים אתניים ושל 'צבעונים', שסבלו דיכוי והשפלה במסגרת התרבות המערבית ה'לבנה', של עמים שלמים שהתקיימו תחת שלטון קולוניאליסטי אירופי במשך מאות שנים, וכן של נשים בתרבויות שונות המתנהלות על-פי אמות-מידה גבריות פטריארכליות. הקולות השונים האלה עשויים לעתים להיפגש וליצור קואליציות סביב מצע אידאולוגי משותף, אך לעתים הם גם מתפצלים או מתנגשים ביניהם.

הספרות, כמו תחומי אמנות אחרים, עשויה לשכפל ולחזק ייצוגי מיגדר קיימים, כשם שהיא עשויה לקעקע אותם. כקוראי ספרות אנו עשויים להסכים עם סטראוטיפים מיניים או לחשוף אותם בתור מה שהם, ולפרק את חזותם האוניברסלית.

במסגרת לימוד הנושא תישאלנה שאלות מרכזיות כגון:

- * כיצד נשיות וגבריות מיוצגות ביצירות ספרות? אילו תכונות מיוחסות לדמויות גבריות ונשיות ביצירה? האם אלה תכונות סטראוטיפיות (כגון נשיות: פסיביות, רכות, רגשנות, נאמנות, תלות, 'מלאכיות', אך גם חושניות, ארציות, ערמומיות, שטניות; לעומת גבריות: אקטיביות, קשיחות, שכלתנות, נועזות, עצמאות). ובהמשך לכך, מה משתמע מחלוקה מעין זאת? באיזו מידה דמויות נשיות ביצירה מוגדרות כבנות, כרעיות, כאימהות, ובאיזו מידה דמויות גבריות מוגדרות על-פי תפקודן החברתי-תרבותי?
- * ולהפך: האם ניכר ביצירה ערעור של דיכוטומיות מגדריות מקובלות, ואם כן, האם הערעור הזה מוצג כרצוי או כמאיים? האם תפיסת העולם העולה מהיצירה מקבעת את הקיים או שואפת לטלטל אותו?

- שמרנית או מהפכנית? נשים בלבוש גברים, ולהפך: מה משרתת התחפושת המגדרית? (חתרנות תחת הדיכטומיה המגדרית? תחבולה קומית?)
- * כיצד מוצגים יחסי הכוחות וחלוקת העבודה בין נשים לגברים ב'רשות הכלל', בזיקה למעמדם בתחום הדת וההלכה ובזיקה לכינון הלאום ולהקמת המדינה?
- * מיהו בעל 'המבט' ביצירה ובמי הוא מתבונן – גבר באישה, אישה בגבר, אישה באישה? מה משתמע מכך?
- * יוצרים מול יוצרות: האם קיימים הבדלים באופן הייצוג של דמויות גברים ושל דמויות נשים ביצירותיהם?

במסגרת הנושא יילמדו שני מדרשים, קטע אחד מן המיתולוגיה, ארבעה סיפורים, נובלה אחת, שלושה שירים, מחזה אחד כמפורט להלן.
בנוסף:

במסגרת ההרחבה יילמדו יצירות נוספות לפחות משתי סוגות יפורט בהמשך.

ספרות מדרשית

יש ללמוד שני מדרשים מבין המדרשים האלה:

"אמרו: מעשה בשתי אחיות שהיו דומות זו לזו" (ספר האגדה, קפט, עמ' תצג; במדבר רבה פרשה ט; תנחומא נשא)

"מעשה באישה אחת בצידון" (צימרמן דוד, שמונה סיפורי אהבה מן התלמוד והמדרש, עמ' 44; שיר שירים רבה, פרשה א, סימן לא)

קובץ מדרשים על ברוריה אשת ר' מאיר (ספר האגדה, חלקים א-ג, עמ' קצ-קצא)
"מעשה חולדה ובור" (ספר האגדה, נ, עמ' תפד; אוצר מדרשים (אייזנשטיין, עמ' קסא; בבלי תענית ח, עא)

"ר' חנניה בן חכנאי ור' שמעון בן יוחאי" (צימרמן דוד, שמונה סיפורי אהבה מן התלמוד והמדרש; פרנקל יונה, עיונים בעולמו הרוחני של סיפור האגדה, עמ' 105; בראשית רבה צה)

"רבי עקיבא היה רועה של בן כלבא שבוע" (פרנקל יונה, מדרש ואגדה, כרך ב, האוניברסיטה הפתוחה, 1996; הסיפור המיניאטורי, מכון שון, עמ' 111; בבלי כתובות סב, עא-עב)

"רבי תנחומא היה מצוי לפני רבא במחוזא" (צימרמן דוד, שמונה סיפורי אהבה מן התלמוד והמדרש, עמ' 14; פרנקל, עיונים בעולמו הרוחני של סיפור האגדה, הקיבוץ המאוחד, 1981; הסיפור המיניאטורי, עמ' 119; בבלי כתובות, סב, עב)

קטעים מן המיתולוגיה

יש ללמוד קטע אחד מבין הקטעים האלה:

אובידיוס: נרקיס ואקו (מטמורפוזות, מוסד ביאליק, 1965, כרך א, עמ' 124–131); פיגמליון (מטמורפוזות, מוסד ביאליק, 1965, כרך ב, עמ' 395–398)

סיפור קצר

יש ללמוד ארבעה סיפורים מהסיפורים האלה:

חטיבה א

יש ללמוד ארבעה סיפורים מבין הסיפורים האלה (סיפור אחד מכל קבוצה):

- א. **בארון דבורה:** כעלה נידף; כריתות (פרשיות, מוסד ביאליק, תשכ"ח); גניזה (נוסח א, המחצית הראשונה, עורכת גוברין נורית, מוסד ביאליק, תשמ"ח)
שופמן גרשון: אהבה (כתבים א, דביר, 1960)
שטיינברג יעקב: בין לבני הכסף; בת ישראל (ילקוט סיפורים, יחדיו, תשכ"ו)
- ב. **אלמוג רות:** מרתה תמתי עד נצח (נשים, כתר, 1988)
כהנא-כרמון עמליה: אני לא משותקת, אתה לא אילם (למעלה במונטיפר, הקיבוץ המאוחד, 1984); הינומה (שדות מגנטיים, הקיבוץ המאוחד, 1977)
- ג. **בן נר יצחק:** קולנוע (שקיעה כפרית, עם עובד, תשל"ו)
קורן ישעיהו: ברזני (יונים לא עפות בלילה, הקיבוץ המאוחד, 1989)
- ד. **פוקנר ויליאם:** ורד לאמילי (סיפורי אימה ומסתורין, גוונים, עקד, תשנ"ג)
פיילי גרייס: עניין בחיים; נושא של ילדות (הפרעותיו הקטנות של האדם, עם עובד, תשנ"א)

נובלה

יש ללמוד נובלה אחת מבין הנובלות האלה:

עגנון שמואל יוסף: שבועת אמונים (עד הנה, שוקן, 1977); גבעת החול, בדמי ימיה (על כפות המנעול, שוקן, 1978)

שירה

יש ללמוד שלושה שירים מקבוצה א

קבוצה א

יש ללמוד שלושה שירים מבין השירים האלה (אחד מכל קבוצת שירים):

- א. **אבולעפיה:** חשך, אהה, תארי (כחוט השני, הקיבוץ המאוחד, 1979)
אלתרמן נתן: העלמה; לבדך (כוכבים בחוץ, מחברות לספרות, 1956)

- ביאליק ח"נ:** העיניים הרעבות; איך (שירים, דביר, 1997)
- עמנואל הרומי:** זה לי שנתיים (צרור זהובים, מכון בן צבי ואוניברסיטת בן-גוריון, תשנ"ח)
- פוגל דוד:** בנטות היום; כל הלילה (כל השירים, הקיבוץ המאוחד, 1998)
- ב. **גולדברג לאה:** אולי אינך יפה כל-כך (מתוך אהבתה של תרזה די-מון); היית לי כאדמה ברוכה (מתוך: סונטות אהב"ה, מוקדם ומאוחר, ספרית פועלים, 1970)
- ראב אסתר:** אני תחת האטד; פורטרט של אישה (כל השירים, זמורה ביתן, 1988)
- ג. **וולך יונה:** אני שוב מתאהב (מופע, הקיבוץ המאוחד, 1985); עברית (תת-ההכרה נפתחת כמו מניפה, הקיבוץ המאוחד, 1992)
- רביקוביץ' דליה:** המריונטה; סינדרלה במטבח, חול אפסי (כל השירים עד כה, הקיבוץ המאוחד, תשנ"ה)

דרמה

יש ללמוד מחזה אחד מבין המחזות אלה:

- איבסן הנריק:** האישה מן היס (התיאטרון הקאמרי), בית בובות (אור עם, 1983)
- ויליאמס טנסי:** ביבר הזכוכית* (אור-עם, 1982)
- לורקה גרסיה:** בית ברנרדה אלבה (אור-עם, תשמ"ט); ירמה (עם עובד, תשמ"ט)

הרחבה

במסגרת ההרחבה יילמדו יצירות נוספות לפחות משתי סוגות להלן:

סיפור קצר, חטיבה ב – הרחבה

יש ללמוד סיפור אחד מבין הסיפורים האלה:

- אלישבע:** ימים ארוכים (מקרה טפל ועוד חמישה סיפורים, משרד הביטחון, 1976)
- אלמוג רות:** הצטמצמות; חמש פגישות (נשים, כתר, 1986); פינה טובה (תיקון אמנותי, כתר, 1993)
- ביאליק חיים נחמן:** אגדת שלושה וארבעה, נוסח ב (כל כתביו, דביר, תשכ"ח)
- בן נר יצחק:** קולנוע (שקיעה כפרית, עם עובד, תשל"ו)
- ברדיצ'בסקי מיכה יוסף:** קלונימוס ונעמי (כתבי מיכה יוסף ברדיצ'בסקי, דביר, תשכ"ה)
- בשביס זינגר יצחק:** ינטל, בחור ישיבה (ינטל בחור ישיבה וסיפורים אחרים, עם עובד, 1990)
- גילמן שרלוט:** הטפט הצהוב (סיפורי אימה ומסתורין, גוונים, עקד, תשנ"ג)
- הדיה יעל:** חיית מחמד (שלושה סיפורי אהבה, עם עובד, 1997)
- הנדל יהודית:** המכתב שהגיע בזמן; כסף קטן (כסף קטן, הקיבוץ המאוחד, תשמ"ח)
- הראבן גיל:** רחמים (הבוקר הרגתי איש, כתר, 1997)
- טיק לודוויג:** אקברט הבלונדי (הנסיכה ברמבילה, הקיבוץ המאוחד – ספרי סימן קריאה, 1988)
- ליברכט סביון:** בדרך לסיידר סיטי (סוסים על כביש גהה, ספרית פועלים, תשמ"ח); חסד (סינית אני מדברת אליך, כתר, 1993)

סמיט שוהם: גוואדלופה (הסיפור החדש, כתר, 1995)
פו אדגר אלן: לאונורה (סיפורים, מחברות לספרות, 1947) הדיוקן הסגלגל (סיפורי אימה ומסתורין, גוונים, עקד, תשנ"ג)
קארבר ריימונד: הם לא בעלך (אף אחד לא אמר שום דבר, עם עובד, תשנ"ד); על מה אנחנו מדברים כשאנחנו מדברים על אהבה (על מה אנחנו מדברים כשאנחנו מדברים על אהבה, עם עובד, תשנ"ג)
שטיגליץ אפרת: גולד פיש (סיפור אמריקאי, עם עובד, 1993)

שירה קבוצה ב – הרחבה

יש ללמוד שיר אחד מבין השירים האלה:

בר-יוסף חמוטל: שלושים שנים משותפות; די מהר אפשר ללמוד מילים בשפה זרה (הלא, כרמל, 1998)
גולדברג לאה: שיר הנערה (מוקדם ומאוחר, ספרית פועלים, 1970); אלי (עם הלילה הזה, ספרית פועלים, תשכ"ד)
גורי חיים: שהדי במרומיה; מתקשטת ארוכות (הבא אחרי, הקיבוץ המאוחד, 1994); השירים, מוסד ביאליק והקיבוץ המאוחד, 1998)
הרכבי חווה: ילדה מאושרת מאוד (אני רוצה רק להגיד לך, ספרית פועלים, 1985)
ויזלטיר מאיר: קווים לדמות אהבתי (דבר אופטימי עשיית שירים, זמורה ביתן, 1984)
זלדה: כאשר חי המלך (שירי זלדה, הקיבוץ המאוחד, 1985)
זרחי נורית: והיא יוסף (מתוך המחזור 'משירי המלכה המטורפת', אישה ילדה אישה, ספרית פועלים, 1983); בימים שהייתי אולד לידי (הליקון 16, 1988)
חייק יואב: ואני בך האישה (לוח מודעות, ביתן, 1997)
חלפי אברהם: עטור מצחך זהב שחור (שירים, כרך א, הקיבוץ המאוחד, 1987)
ט' כרמי: סיפור (שירים, מבחר 1951–1994, דביר, 1994)
טשרניחובסקי שאול: את אינך יודעת (שיר י מתוך שירים לאילאיל, שירים, דביר, 1968)
ר' יהודה הלוי: שלום לצביה נערה (שירמן חיים, השירה העברית בספרד ובפרובנס, מוסד ביאליק, 1960)
לאור יצחק: על הפו בלעדייך (שירים בעמק הברזל, עם עובד, 1990); לחם, חוק (כאין, הקיבוץ המאוחד, 1999)
לנסקי חיים: לילות לילך (ילקוט שירים, יחדיו, 1973)
מוסל אליעזרוב יהודית: קרעים בהינומה (תולדות, ספרית פועלים, 1988);
משעול אגי: נוקטרונו א–ג (ראו שם, הליקון, תג, 1999)
עמיחי יהודה: איך זה להיות אישה? (מתוך המחזור 'משער אכזיב', עכשיו ברעש, שוקן, 1975); בלדה על צריף ההלבשה (שלווה גדולה: שאלות ותשובות, שוקן, 1980)

עמנואל הרומי: לו קוממיות הלכה היעלה; מי האמין עפרה; נפשי בקרבי תחשוב מחשבת (מחברות, כרך 2, מוסד ביאליק, 1957)

פנחס-כהן חוה: קריעה (מסע אילה, הקיבוץ המאוחד, 1994)

קווה דליה: שורת נשים שקטה (אישה עיגול, הקיבוץ המאוחד)

ש' שפרה: שוב; ברדלס; מבט; שנים (שירי מדבר, הקיבוץ המאוחד, 1972); תהומות (חצבים נרות נשמה, הקיבוץ המאוחד, 1972)

שטיינברג יעקב: הרבה חידות יש בחיים (כל כתביו, דביר, 1957)

משירת העולם - הרחבה

ון ג'ון: שיר פרידה - איסור על אבל (תרגום - זנדבנק שמעון: אנתולוגיה אנגלית, שוקן, 1972)

לסקר-שילר אלזה: פרידה (שירים, עקד, תשכ"ט)

פֶּטְרַאָרְקָה פֶּרְנַצְ'סְקוֹ: סונטות על חייה של הגבירה לאורה; סונטות על מותה של הגבירה לאורה (מבחר) (תרגום - גולדברג לאה: קולות רחוקים וקרובים, ספרית פועלים, 1975)

קיטס ג'והן: (תרגום - זנדבנק שמעון: אנתולוגיה אנגלית, שוקן, 1972)

רוסתולי שותא: שיר מ"ג, דבר אהבת פטמן את אבתנדיל (עוטה עור הנמר, ספרית פועלים, 1991)

שייקספיר ויליאם: סונטים (למשל: 68; 130) (תרגום - זנדבנק שמעון: אנתולוגיה אנגלית, שוקן, 1972)

רומאן - הרחבה

יש ללמוד רומאן אחד מביין הרומאנים האלה:

אוסטין ג'יין: בינה ורחשי לב (ספרית מעריב, 1986; בתרגום אחר: תבונה ורגישות, אור-עם, 1996)

אלמוג רות: מוות בגשם (כתר, 1982)

בלזאק אונורה דה: סאראזין (הקיבוץ המאוחד, תשל"ט)

ברונטה שרלוט: ג'ין אייר (תרגום: שרון פרמינגר. ידיעות ספרים, 2007)

גולדברג לאה: והוא האור (ספרית פועלים, 1994)

גור בתיה: אבן תחת אבן (כתר, 1988)

הורן שפרה: ארבע אימהות (ספרית מעריב, 1996)

הראבן שולמית: עיר ימים רבים (עם עובד, 1983)

וולף וירג'יניה: אל המגדלור (מפעלים אוניברסיטאיים להוצאה לאור, 1975); אורלנדו (מחברות לספרות, תשכ"ד)

וולף כריסטה: מדיאה – קולות (שוקן, 1998)

ווקר אליס: הצבע ארגמן (לדורי, 1984)

כהנא-כרמון עמליה: במעלה גשר הברווז הירוק (למעלה במונטיפר, הקיבוץ המאוחד, תשמ"ד)

לב אלאונורה: הבוקר הראשון בגן עדן (קשת, 1996)

לורנס ד"ה: נשים אוהבות (זמורה, ביתן, מודן, תשמ"א)

לפיד שולמית: גיא אוני (כתר, 1982)
עוז עמוס: לדעת אישה (כתר, 1989); מיכאל שלי (עם עובד, תשכ"ח)
פוגל דוד: חיי נישואים (הקיבוץ המאוחד, תשמ"ז)
פרדריקסון מריאן: אנה, חנה ויוהנה (כנרת, 1998)
פרנקל נעמי: דודי ורעי (עם עובד, תשל"ד)
קמחי אלונה: סוזנה הבוכייה (כתר, 1999)
רביניאן דורית: החתונות שלנו (עם עובד, 1999)
שלו מאיר: בביתו במדבר (עם עובד, 1998)
שלו צרויה: בעל ואשה (קשת, 2000)

דרמות נוספות

אוריפידס: מדיאה (שוקן, תשמ"ג)
איבסן הנריק: הדה גבלר (אור-עם, 1983); רוזמרסהולם (מרכז ישראלי לדרמה)
סטרינדברג אוגוסט: האב (אור-עם, תשמ"ד); העלמה יוליה (אור-עם, 1985)
צ'כוב אנטון: שלוש אחיות (ארבעה מחזות, עם עובד, 1973)
שייקספיר ויליאם: אילוף הסוררת (ספרית פועלים, 1954); מהומה רבה על לא דבר (דביר, 1988)

אגדות ומעשיות - הרחבה

גרים (האחים): מעשיות - האוסף המלא (ספרית פועלים, 1994)

מעשיות מודרניות במגמה פמיניסטית כגון:

ברוך מירי (עורכת): נסיכה על סוס (עם עובד, 1995)
הראבן גיל: אגדה חדשה (עם עובד, 1994)

עיון - הרחבה

גורביץ' דוד: מה רוצה האישה: פמיניזם ופוסטמודרניזם (פוסטמודרניזם, דביר, 1997)
גיליגן קרול: בקול שונה (ספרית פועלים, 1995)
וולף וירג'יניה: חדר משלך (תרגום - אהרון אמיר, שוקן, תשמ"א)
כהנא-כרמון עמליה: אשתו של ברנר רוכבת שוב (מאזנים, נ"ט, 1985); שירת העטלפים במעופם
(מאזנים, ס"ד, 1989-3-4)
לאור יצחק: חיי המין של כוחות הביטחון - על גופניותו של הישראלי היפה והבטחוני אצל עמוס עוז
(אנו כותבים אותך מולדת, הקיבוץ המאוחד, 1995)
נווה חנה: פוליטיקה של השתקה: משמעותו של העיוורון בסיפורו של יעקב שטיינברג 'העיוורתי' (ספר
ישראל ליון - קובץ מחקרים בספרות העברית לדורותיה, אוניברסיטת תל אביב, 1994)
פרויד זיגמונד: נשיות (כתבי פרויד, כרך 5, דביר, 1968)
רתוק לילי: הקול האחר (אחרית דבר) (הקיבוץ המאוחד, תשנ"ד)

קולנוע - הרחבה

- אבנט ג'ון : עגבניות ירוקות מטוגנות (ארה"ב, 1999)
אלמודובר אלפרדו : דבר אליה (ספרד, 2002)
גמזה ארגובן דניס : ילדות פרא (צרפת, 2015)
דלדריי סטפן : השעות (ארה"ב, 2002)
זרחין שמי : אביבה אהובתי (ישראל, 2006)
טיילור טייט : העזרה (ארה"ב, 2011)
ספילברג סטיבן : הצבע ארגמן (ארה"ב, 1985)
רידלי סקוט : תלמה ולואיז (ארה"ב, 1991)

**נושאי הלימוד לבחינה בספרות יחידה
אחת מתוך 3 יחידות לימוד, בהיקף של
30% מתכנה"ל –**

לקראת השלמה ל-5 יח"ל

שאלון מספר 008-382

פירוט בחינות הבגרות לנבחנים חיצוניים (יחידה אחת מתוך 3 יח"ל להשלמה ל-5 יח"ל) –

במסגרת ה- 30%

נושאי הלימוד לבחינות הבגרות (30%)

שימו לב, החל מקיץ תשע"ח, נבחן אקסטרני/משנה שניגש לבחינת ה-30%, על מנת להשלים לימודיו ל-5 יחידות לימוד בספרות במסגרת הרפורמה (יחידה שלישית), ייבחן בשאלון מס' 008-382, על הנושא דלעיל 'המשפחה בראי הספרות'. בשאלון זה לא יתאפשר לבחור נושא אחר ללמידה.

הנחייה זו מבטלת כל הנחייה אחרת שקדמה לה.

נושאי הלימוד לבחינת הבגרות בספרות ברמת 5 יח"ל (30%)

נושאי הלימוד המפורטים להלן הם בהיקף של **1 יחידת לימוד** (במסגרת 30%) המהווה **המשך והשלמה** לנושאי הלימוד המפורטים ב-2 יחידות לימוד הבסיס, ביחד שתי יחידות נוספות (במסגרת 70%).

סה"כ – 5 יחידות לימוד. $(5=2+2+1)$

1. מבנה תוכנית הלימודים

קבוצות	פרקים
- סיפור קצר - שירה - רומאן ונובלה - דרמה - סרט קולנוע (הרחבה)	ב. נושא בין-ז'אנרי 'המשפחה בראי הספרות'

המשפחה בראי הספרות

מבוא: משפחה מהי?

משפחה היא מוסד חברתי המאגד יחידים לקבוצה שיתופית הדוקה, כאשר בדרך כלל קיימים קשרי דם בין חבריה. על פי הספרות האנתרופולוגית, המשפחה מתקיימת במרבית החברות המוכרות לנו. במשמעותו המסורתית המצומצמת של מושג זה משפחה נוצרת על ידי שני בני זוג הנישאים זה לזה, וכוללת גם את ילדיהם. במשמעותו הרחבה יותר, המשפחה כוללת קרובים נוספים, כגון הורים של בני הזוג, אחים ועוד. משפחה נוצרת גם ללא קשר רשמי של נישואים, למשל, כאשר בני הזוג הופכים לידועים בציבור. זאת ועוד, לעיתים המשפחה המקורית משנה את פניה למשפחה חד-הורית כאשר אחד מבני הזוג נפטר, או כאשר בני הזוג מתגרשים או נפרדים.

במרוצת המאה ה-20 ניתנה למושג "משפחה" משמעות רחבה יותר בחברה המערבית, לפיה **יחידה משפחתית** היא קבוצה חברתית של שני אנשים או יותר המזהים את עצמם ו/או מזוהים על ידי אחרים, כקשורים זה לזה על ידי נישואין או אימוץ, וחיים ביחד ביחסי קרבה ואף תלות הדדית. לשון אחר, בימינו הורחבה הגדרת המשפחה והיא כוללת גם משפחות חד-הוריות, חד-מיניות ועוד.

המשפחה בספרות:

הספרות, הן זו העברית והן זו הלועזית, מצאה, ועדיין מוצאת, במוסד המשפחה כר נרחב להתגדר בו, ויצירות ספרות רבות מעמידות במרכזן את היחסים בתוך המשפחה. דומה כי עניינה של הספרות, ולמעשה של האמנות בכלל, במוסד המשפחה, נובע ממורכבותם של היחסים בתוך המשפחה. באופן פרדוקסלי, יחסים אלו כוללים ניגודים דוגמת אהבה וניכור, קרבה ובדידות, שגרה וטקסים. זאת ועוד, וגם על כך נותנת הספרות את דעתה, מחד גיסא שייך מוסד המשפחה לתחום הפרטי, אך מאידך גיסא הוא גם נחלתו של המרחב הציבורי ומושא התעניינותם של מוסדות רבים המנהלים עמו מערכת יחסים מורכבת של משיכה ודחייה (מערכת החינוך, צה"ל, מס הכנסה ועוד).

את פניה של המשפחה ואת אופני השתקפותם בספרות ניתן לבחון מהיבטים שונים כגון: הקשר בין המשפחה לבין החברה שבה היא נטועה; השפעת הנסיבות ההיסטוריות של התקופה על אופייה של המשפחה ועל אופני ייצוגה; הפסיכולוגיה של היחסים בתוך המשפחה: היחסים בין בני זוג; יחסי הורים בנים; יחסי אחים ואחיות; המשפחה כמוסד דכאני ומסרס, או להיפך כמוסד תומך המעניק לחבריו תחושת שייכות ויציבות; מוסד המשפחה מהיבטים ערכיים-רגשיים.

הספרות עשויה לייצג את נושא המשפחה במגוון דרכים אמנותיות – אסתטיות, למשל, בסגנון ריאליסטי, או בסגנון פנטסטי; באמצעות מונולוג דרמטי, או באמצעות שיח משפחתי; על ידי מספר כל-יודע, או על ידי מספר בגוף ראשון; במשלב לשוני גבוה, או בלשון פרוזאית רזה; ועוד.

את נושא המשפחה בספרות אפשר להציג בשני מעגלי זיקה – כלפי חוץ, וכלפי פנים:

1. החברה והמשפחה: באיזו מידה משפיעות הנורמות של התקופה ושל החברה על צביונה של המשפחה?
2. המשפחה והיחיד המשתייך אליה: מהם אופני ההשפעה של המשפחה על הפרט; על מערכת היחסים בין בני הזוג; על יחסי הורים ובנים? האם המשפחה מוצגת כמסגרת מוגבלת ולוחצת, או שהיא מעניקה לבניה תחושת שייכות ויציבות? וכיו"ב
3. המשפחה והקהילה: באיזה אופן משפיעה המשפחה על הקהילה החברתית שבתוכה היא מתקיימת? ובאלו אופנים משפיע היחיד על פניה של משפחתו?

כמו כן, אפשר להציג את הנושא, כפי שהוא משתקף בספרות מהיבטים שונים:

1. היבט חברתי-היסטורי – שינוי פניו של מוסד המשפחה במהלך של כמה דורות.
2. היבט לאומי-תרבותי – השפעתם של מאפיינים לאומיים-תרבותיים, כפי שהם מוצגים ביצירה, על דמותה של המשפחה.

3. היבט ערכי-רגשי – האם יש קשר בין הנחות היסוד הערכיות, שלפיהן חיה המשפחה המתוארת, לבין מערכת היחסים הרגשית הקיימת בין בני המשפחה?
4. היבט אמנותי-אסתטי – מהו העיצוב האמנותי של התיאור? במה מתייחדת אמנות התיאור וההבעה של הסופר/ת ביצירה הנדונה מזו של סופר/ת אחר/ת, או מזו של תיאור לא-ספרותי? (כמו תיאור סוציולוגי או פסיכולוגי).

רשימת יצירות

חובה:

סיפור קצר

יש ללמוד ארבעה סיפורים על פי הפירוט הבא:

סיפורים עבריים

יש ללמוד שני סיפורים עבריים מבין הסיפורים:

טאוב גדי תפרים (מה היה קורה אם היינו שוכחים את דוב, הקיבוץ המאוחד, הספרייה החדשה, 1992)

מגן מירה פטרו (כפתורים רכוסים היטב, כתר, 1994)

מיכאל סמי נשמה על אדן החלון (עשרים סיפורים קצרים, כנרת זמורה ביתן, 2015)

נבו אשכול לב רעב (עשרים סיפורים קצרים כנרת זמורה-ביתן, 2015)

סיפורים מתורגמים

יש ללמוד שני סיפורים מתורגמים מבין הסיפורים:

אסימוב אייזק. שביעות רצון (כתבי אייזיק אסימוב כרך 1, הוצ' מובי דיק, 2009)

זולא אמיל. נסיעה במסלול מעגלי (ארבע רכבות, שלוש חתונות והיעלמות, זיקית, 2015)

מורקמי הרוקי. עניין משפחתי (הפיל הנעלם, כנרת זמורה-ביתן, 2012)

פוקנר ויליאם. רד, משה (רד, משה, עם עובד, תשס"ג/2002)

שירה

יש ללמוד תמישה שירים, שיר אחד מכל זוג:

1	ביטון ארז, אמי משדלת צפור (צפור בין יבשות, הקיבוץ המאוחד, 1990)	או	אדף שמעון, שיר ערש (המונולוג של איקרוס, גוונים, 1997)
2	זלדה, עם סבי (שירי זלדה, הקיבוץ המאוחד, 1985)	או	ט. כרמי, כשאתה מתגרש (שירים, מבחר, 1951 – 1994, דביר, 1994)
3	שחר יודית, אבא שלי ואלהים (זו אני מדברת, בבל, 2009)	או	בהר אלמוג, כותאב (שירים לאסירי בתי-הסוהר, אינדיבוק, 2016)
4	עמיחי יהודה אבי היה אלהים ולא ידע (מלון הורי, בספר: פתוח, סגור, שוקן, 1998)	או	עמיחי יהודה אבי (מלון הורי, בספר: פתוח, סגור, שוקן, 1998)
5	שימבורסקה ויסלבה, העדר (תרגום – וייכרט רפי: נקודותיים, קשב לשירה, 2009)	או	היינה היינריך, הגרנדירים (תרגום – טנאי שלמה, עורך – רייך אשר: הנשיקה מבעד למטפחת, עם עובד, תשס"א/2001)

רומאן ונובלה

יש ללמוד רומאן אחד, או נובלה אחת, מבין הבאים:

אגוס מילנה. מחלת אבנים (הקיבוץ המאוחד / ספרי סימן קריאה, 2009)

זיידמן בוריס. המינגווי וגשם הציפורים המתות (עם עובד, 2007)

מוריסון טוני. חמדת (הקיבוץ המאוחד, 1994)

מטלון רונית. הכלה סגרה את הדלת (כתר, 2016)

דרמה

יש ללמוד מחזה אחד מבין הבאים:

הספרי שמואל, קידוש (אור עם, 1985)

לוי חנוך, מלאכת החיים (1980)

מילר ארתור, מראה מעל הגשר (הוצ' אור-עם)

הרחבה:

סרט קולנוע

זרחין שמי (במאי), לילסדה (1995)

פיין אלכסנדר, נברסקה (2013)

בנטון רוברט, קרמר נגד קרמר (1979)

ברגמן ניר (במאי), להציל את נטע (2017)

שעות הלמידה המומלצות ליחידה:

1	מחזה	(17 שעות)
1	רומאן, או נובלה	(20 שעות)
4	סיפורים	(24 שעות)
5	שירים	(15 שעות)
סה"כ	–	76 שעות

2. מבנה הבחינה

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה הבחינה: בבחינה פרק אחד: נושא בין ז'אנרי – 'המשפחה בראי הספרות'.

ג. בפרק 'נושא בין-ז'אנרי' יענה הנבחן על שאלה אחת מתוך שתיים, בנושא 'המשפחה בראי הספרות'.
בתשובה לשאלה יידרש הנבחן להתייחס ליותר מיצירה אחת.

ד. בסך הכל יענה הנבחן על שאלה אחת, בהתאם להנחיות. הניקוד לשאלה זו 100 נקודות. ($1 \times 100 = 100$)